

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 5To/5/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8313010614
Dátum vydania rozhodnutia: 06. 03. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Eva Rešatková
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2024:8313010614.3

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z jeho predsedu JUDr. Evy Rešatkovej a sudcov JUDr. Vladimíra Monoka a JUDr. Petra Tobiaša na verejnom zasadnutí konanom dňa 06.03.2024 v Prešove takto

rozhodol:

Podľa § 321 ods. 1 písm. f), ods. 2 Tr. poriadku na podklade odvolania poškodenej A. B. z r u š u j e v rozsudku Okresného súdu Humenné sp. zn. 2T/151/2013 zo dňa 27.06.2023 výrok o náhrade škody.

Podľa § 329 Tr. poriadku o d k a z u j e poškodenú A. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. B. D. XXX, s jej nárokom na náhradu škody na civilný proces.

odôvodnenie:

Rozsudkom Okresného súdu Humenné sp. zn. 2T/151/2013 zo dňa 27.06.2023 bol obžalovaný E. F. uznaný vinným zo zločinu znásilnenia podľa § 199 ods. 1, 2 písm. b) Tr. zákona s poukázaním na § 139 ods. 1 písm. a) Tr. zákona na tom skutkovom základe, že

- dňa 03.11.2012 v čase okolo 00.30 hod v priestore autobusovej zastávky pri základnej škole v obci Hrušov využil podnaperosť a neskúsenosť A. B., nar. XXXX, ktorú po tom, ako si s ním sadla na lavičku zastávky, pod zámienkou, že sa budú spolu rozprávať, začal ohmatávať na prsiach a v rozkroku, vyzliekol ju, sebe stiahol tepláky a slipy pod kolená, sadol si na lavičku a tlakom ruky na ramená A. ju tak prinútil k orálnemu styku, následne s ňou dvakrát vykonal pohlavný styk, raz tak, že ostal sedieť na lavičke a s nohami pred sebou a A.B. si posadil na seba obkročmo, tvárou k sebe a potom, keď z neho vstala, ju oprel rukami o stenu autobusovej zastávky a vykonal s ňou pohlavný styk v stoji odzadu - znova si sadol na lavičku a tlakom rúk na plecía a hlavu donútil A. B., aby si sadla na zem a orálne ho uspokojovala až kým u neho nedošlo k výronu semena,

za čo mu bol podľa § 199 ods. 2 Tr. zákona s použitím § 36 písm. j), § 38 ods. 2, 3, § 39 ods. 1, 3 písm. d), § 51 ods. 1 Tr. zákona a článku 6 ods. 1 a článku 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd uložený trest odňatia slobody vo výmere 3 rokov s podmieneným odkladom jeho výkonu za súčasného uloženia probačného dohľadu nad jeho správaním počas skúšobnej doby, pričom podľa § 51 ods. 2 Tr. zákona mu bola určená skúšobná doba na 5 rokov. Súčasne mu bola podľa § 51 ods. 4 písm. j) Tr. zákona uložená aj povinnosť podrobiť sa v skúšobnej dobe psychoterapii alebo zúčastniť sa na psychologickom poradenstve.

Podľa § 288 ods. 1 Tr. poriadku súd poškodenú G. B. s jej nárokom na náhradu škody odkázal na civilný proces.

Proti tomuto rozsudku podala odvolanie iba poškodená A. B. prostredníctvom svojho splnomocnenca proti výroku o náhrade škody ihneď po vyhlásení rozsudku, ktorá skutočnosť vyplýva zo zápisnice o hlavnom pojednávaní zo dňa 27.06.2023 na čísle listu 596.

V dodatočne predložených dôvodoch odvolania poškodená prostredníctvom splnomocnenca po rekapitulácii napadnutého výroku o náhrade škody poukázala na to, že o škode bolo rozhodnuté vo vzťahu k jej matke ako poškodenej. V zmysle § 46 ods. 1 Tr. poriadku sa nerozumie škodou iba majetková škoda alebo škoda na zdraví, ale aj morálna alebo iná škoda v širšom slova zmysle, t. j. škodlivý zásah do práv a záujmov dotknutého subjektu, ktoré sú chránené zákonom, aj keď takýto škodlivý zásah nemá za následok vznik nároku na náhradu škody (R III/1967). Obžalovaný bol uznaný vinným súdom prvej inštancie a svojím konaním jej spôsobil psychickú ujmu takého rozsahu, že musela vyhľadať psychiatrickú ambulanciu a liečiť sa u E. H., trpela v tom čase depresiami, jej zdravotný stav sa jej nezlepšoval, opakovane bola nútená vyhľadať odbornú pomoc psychiatricky. Jej depresie boli denne. Bola plačlivá, mala pocity hanby, poruchy spánku, bola utiahnutá, mala ťažké vzdychy, problémy v škole, izolovala sa od rodiny, bála sa a odmietala chodiť sama. Psychiatricka jej neodporučila ani účasť na pojednávaní z dôvodu prehĺbenia depresie a tiež aj redukciu stresových situácií. Tento jej stav bol posúdený ako posttraumatická porucha a to ako pretrvávajúci a dlhodobý stav, s viac ako 20 sedeniami v spolupráci s oboma rodičmi. Ako dôkaz predkladá lekársku správu z 22.09.2014 a správu psychológa z 26.11.2014. Obžalovaný spáchal tento čin v čase, keď ona mala 15 rokov, teda ako na chránenej osobe. Ich rodiny boli v priateľskom vzťahu, navštevovali sa, spolu trávili voľné chvíle, oslavovali sviatky rodičov ako aj detí. Okresný súd na strane 10 odôvodnenia rozsudku v ods. 5 uvádza, že u obžalovaného nezistil žiadnu poľahčujúcu ani priťažujúcu okolnosť a to aj napriek jeho trestnému stíhaniu a odsúdeniu v rokoch 2013 a 2015, lebo sa na neho hľadí, akoby nebol odsúdený. Aj keď jej neprichodí zo zákona komentovať rozhodnutie súdu v otázke viny a trestu, myslí si, že práve jej odkázanosť a nepľnoletosť sú priťažujúcou okolnosťou, ktoré súd u obžalovaného nezistil.

Okresný súd v ďalšom na strane 11 odôvodnenia napadnutého rozsudku v druhom odseku uviedol, že jej matku G. B. s jej nárokom na náhradu škody odkázal na civilný proces, pretože si škodu neuplatnila včas do konca prípravného konania a zároveň ju presne nešpecifikovala. S týmto záverom súdu sa nestotožňuje, pretože k uplatneniu náhrady škody v adhéznom konaní došlo dňa 14.10.2014 elektronicky cestou Okresnej prokuratúry Humenné na jej emailovú adresu a súčasne aj písomne doporučené listom z toho istého dňa, podacie číslo I.. Z uvedeného dôvodu preto navrhla, aby odvolací súd zrušil napadnutý výrok o náhrade škody a priznal jej náhradu škody, eventuálne odkázal ju s jej nárokom na náhradu škody na civilný proces.

Na podklade takto riadne a včas podaného odvolania poškodenou ako osobou na to oprávnenou (§ 307 ods. 1 písm. c) a § 308 ods. 1 Tr. poriadku) krajský súd, nezistiac dôvody zrušenia napadnutého rozsudku podľa § 316 Tr. poriadku, v zmysle § 317 ods. 1 Tr. poriadku preskúmal zákonnosť a odôvodnenosť výrokov napadnutého rozsudku, proti ktorým odvolateľ podal odvolanie, ako aj správnosť postupu, ktoré im predchádzalo, prihliadajúc pritom i na chyby odvolaním nevytýkané, pokiaľ by odôvodňovali podanie dovolania podľa § 371, a zistil, že odvolanie je čiastočne dôvodné.

So zreteľom na zistenie, že výrok o vine a treste sa stal právoplatným, odvolací súd konštatuje, že nemal právomoc preskúmať tieto výroky na podklade odvolania poškodenej. Z dôvodu podaného odvolania poškodenou A.. B. svoju pozornosť zameril na posúdenie vecnej správnosti napadnutého výroku o náhrade škody.

Adhézne konanie je typom konania, počas ktorého možno v priebehu trestného konania uplatniť nárok, ktorý je možné inak uplatniť len v rámci civilného konania pred súdom. Preto poškodený má možnosť voľby, v ktorom konaní (či civilnom alebo trestnom) bude svoj nárok uplatňovať.

Vzhľadom na skutočnosť, že v rámci adhézneho konania súd môže rozhodnúť o uplatnenom nároku poškodeného na náhradu škody, odvolací súd v prvom rade posudzoval, či boli splnené podmienky pre uplatnenie tohto nároku ustanovené v § 46 ods. 3 Tr. poriadku. Podľa neho totiž poškodený, ktorý má podľa zákona proti obvinenému nárok na náhradu škody, ktorá mu bola spôsobená trestným činom, je tiež oprávnený navrhnúť, aby súd v odsudzujúcom rozsudku uložil obžalovanému povinnosť nahradiť túto škodu; návrh musí poškodený uplatniť najneskoršie do skončenia vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania. Z návrhu musí byť zrejmé, z akých dôvodov a v akej výške sa nárok na náhradu škody uplatňuje.

Z obsahu vyšetrovacieho spisu je zrejmé, že poškodená A. B. v čase spáchania skutku mala vek necelých 15 rokov 2 mesiace a tak počas trestného stíhania až do dovŕšenia veku 18 rokov mala

obmedzenú spôsobilosť na právne úkony z dôvodu veku. V zmysle § 48 ods. 1 Tr. poriadku za maloletú poškodenú tak konala jej zákonná zástupkyňa, matka G. B., ktorej zastúpenie sa ukončilo dovŕšením veku 18 rokov A.. B. dňa 10.09.2015. Zastúpenie maloletej matkou ako zákonným zástupcom vyplýva aj z § 8, § 27 ods. 1 Obč. zákonníka a § 31 ods. 1 Zákona o rodine.

Matka maloletej A.. B., G. B., pri svojom výsluchu dňa 17.05.2013 v prípravnom konaní uplatňovala nárok na náhradu škody z titulu poškodenia psychického zdravia jej dcéry A., pričom výšku uplatneného nároku uviesť nevedela.

Ku skončeniu vyšetrovania došlo absolvovaním posledného vyšetrovacieho úkonu a to preštudovaním vyšetrovacieho spisu procesných strán, ktorého sa poškodená G. B. osobne zúčastnila dňa 30.09.2013. Pri tomto úkone poškodená G. B. nemala žiadne návrhy. Splnomocnenec poškodenej J. A. disponujúci plnou mocou od poškodenej k zastúpeniu v tomto trestnom konaní z 28.08.2013 (č.l. 251) bol riadne a včas upovedomený o úkone k preštudovaniu spisu, ktorý bol stanovený na deň 02.10.2013, pričom sa ho bez ospravedlnenia nezúčastnil.

Pred podaním obžaloby bol splnomocnencom podaný návrh na okresnú prokuratúru dňa 14.10.2023 tak elektronicky ako aj písomne v zmysle § 62 Tr. poriadku, ktorý je súčasťou spisu na čísle listu 250. Týmto podaním si poškodená uplatnila nárok na náhradu škody v celkovej výške 100.000,- eur za zničenie dobrej povesti a zničenie psychického zdravia.

Z doposiaľ uvedeného možno konštatovať, že poškodená G. B. si neuplatnila nárok na náhradu škody riadne a včas. Za včas uplatnený nárok možno považovať ten, ktorý bol uplatnený najneskôr do skončenia vyšetrovania, teda pri záverečnom úkone o preštudovaní vyšetrovacieho spisu. Pre posudzovaný prípad to znamenalo riadne uplatnenie škody najneskôr do 02.10.2013, kedy splnomocnenec poškodenej pri preštudovaní vyšetrovacieho spisu mohol predniesť návrh na náhradu škody aj ústne do zápisnice o úkone, v akej výške sa škoda uplatňuje a z akého titulu. K tomu ale nedošlo. Za riadne uplatnený nárok na náhradu škody je nutné považovať nielen označenie osoby, od ktorej sa náhrada škody požaduje, ale aj špecifikáciu titulu, ktorý zakladá dôvod uplatnenia náhrady škody, a tiež uvedenie konkrétnej výšky uplatneného nároku, hoci aj minimálnou sumou, keďže túto je možné počas trestného stíhania upravovať. Ako to vyplýva z obsahu spisu, poškodená G. B. pri svojom výsluchu 17.05.2013 označila obvineného ako osobu, od ktorej požaduje náhradu škody spôsobenej protiprávnym konaním na zdraví jej mal. dcéry A.. B.. Výšku škody neuviedla a túto v minimálnej výške neuplatnila ani pri preštudovaní spisu dňa 30.09.2013. Stalo sa tak až písomným podaním splnomocnenca dňa 14.10.2013.

Za riadne uplatnený nárok na náhradu škody podľa názoru odvolacieho súdu nemožno považovať uplatnenie nároku po záverečnom preštudovaní spisu na dozorujúcej prokuratúre, keďže procesný predpis jasne a zrozumiteľne stanovuje časové kritérium, kedy tak možno urobiť najneskôr. Tento termín však dodržaný nebol.

V tejto súvislosti odvolací súd poznamenáva, že aj keď ide o nemajetkovú ujmu, ktorá je odlišná od majetkovej škody, na uplatnenie nároku na jej priznanie sa vzťahujú také isté kritéria, čo možno vyvodiť z § 46 ods. 1 Tr. poriadku - poškodený je osoba, ktorej bolo trestným činom ublížené na zdraví, spôsobená majetková, morálna alebo iná škoda alebo boli porušené či ohrozené jej iné zákonom chránené práva alebo slobody.

Do úvahy neprichádza ani postup aplikujúci v obdobnej veci vedenej na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 1To/9/2017, v ktorej rozhodoval aj Ústavný súd SR nálezom sp. zn. III. ÚS 759/2017 a vyslovil porušenie práva poškodenej, hoci si táto riadne a včas neuplatnila nárok na náhradu škody v prípravnom konaní (aj sp. zn. 1To/27/2019). Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/92/EÚ síce v čl. 20 ods. 2 ustanovuje, že členské štáty zabezpečia, aby v súlade s postavením obetí v príslušnom súdnom systéme mali detské obete bezodkladný prístup k právnomu poradenstvu a k právnomu zastupovaniu, a to aj na účely uplatnenia nároku na odškodnenie a v prípade, že obeť nemá k dispozícii dostatočné finančné prostriedky, je právne poradenstvo a právne zastupovanie bezplatné, avšak vzhľadom na zastúpenie zákonným zástupcom maloletej poškodenej a neskôr počas prípravného konania aj osobou znalou práva z radov advokátov podľa názoru odvolacieho súdu mal byť návrh na náhradu škody uplatnený tak, aby zodpovedal kritériám stanoveným v § 46 ods. 3 Tr. poriadku.

Tiež bolo zistené, že konajúci súd rozhodol o uplatnenom nároku matky poškodenej G. B., ktorej zákonné zastúpenie jej dcéry A. B. skončilo dňom dosiahnutia jej veku plnoletosti. Výrok o náhrade škody tak trpí formálnou chybou, ktorú bolo nutné opraviť. Hoci nárok na náhradu škody nebol uplatnený riadne a včas, odvolací súd berúc zreteľ na okolnosť, že poškodená podala odvolanie vo svoj prospech, pri náprave chyby napadnutého výroku postupoval analogicky podľa zásady zákazu zmeny postavenia k horšiemu v zmysle § 322 ods. 3 Tr. poriadku a teda po zrušení napadnutého výroku o náhrade škody rozhodol o odkázaní poškodenej A. B. s jej uplatneným nárokom na náhradu škody na civilný proces. V neposlednom rade odvolací súd vzal do úvahy i to, že konajúci súd nerozhodol na hlavnom pojednávaní dňa 20.01.2014 o nepripustení poškodenej do konania s jej nárokom na náhradu škody podľa § 256 ods. 3, 4 Tr. poriadku.

Napokon odvolací súd uvádza, že ak by aj poškodená G. B. uplatnila v mene dcéry A. B. riadne a včas nárok na náhradu škody, o ňom by nebolo možné rozhodnúť v adhéznom konaní. Z uplatňovaného nároku na náhradu škody z 14.10.2013 vyplýva, že poškodená si uplatnila nemajetkovú ujmu na základe dvoch titulov - jednak je to za zničenie dobrej povesti, čo by sa dalo podradiť pod § 11 Obč. zák. z dôvodu ochrany osobnosti, a jednak za zničenie psychického zdravia poškodenej, čo zodpovedá § 13 ods. 2 Obč. zákonníka. Poškodená však finančne nešpecifikovala tieto nároky osve, ich náhrada bola stanovená v celkovej sume. O takto predloženom návrhu nie je možné rozhodnúť, keďže jednotlivé uplatňované nároky nemajú svoje konkrétne vyčíslenie a opodstatnenosť dôvodov k nim uvádzaných nie je možné konfrontovať s vykonanými dôkazmi.

To boli podstatné dôvody, pre ktoré odvolací súd o odvolaní poškodenej jednomyseľne rozhodol spôsobom uvedeným vo výroku tohto uznesenia.
jednomyseľne

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu ďalší riadny opravný prostriedok nie je prípustný.